

ENTREVISTA A CONCEPCIÓN RANCAÑO OSORIO CON MOTIVO DA CONMEMORACIÓN DO 20º ANIVERSARIO DO MATIASS NA REDE. PRESIDENTA DO COTSG ENTRE OS ANOS 1997 E 2001

Ignacio Iglesias Vilar

Concepción Rancaño Osorio, Traballadora Social na Consellería de Política Social foi a presidenta do Colexio Oficial de Traballo Social de Galicia, entre os anos 1997 e 2001. Durante estes catro anos, ideouse, xestouse, implementouse e púxose en marcha o Manual de Traballo, Información e Asesoramento en Servizos Sociais, mais coñecido como MATIASS. De feito foi ela a que lle dou este nome, buscando un acrónimo que permitira unha doada identificación do mesmo. Falamos con ela, para que nos lembre aquel momento inicial no que xurde a idea, e se materializa nun programa pioneiro a nivel estatal.

Concepción, cal foi o xerme inicial deste programa, como e cando xurde?

Xurde no ano 1998 e 1999, a iniciativa partiu da xunta de goberno que n aquel momento gobernaba o COTSG. Dende a nosa óptica fixemos unha análise da realidade dos servizos sociais de atención primaria da época, e vimos que había importantes carencias no traballo diario dos servizos sociais de atención primaria.

A realidade dos servizos sociais galegos estaba suxeita ao deseño das competencias autonómicas, que foran divididas en dúas consellerías . A Consellería de Familia, Muller e Xuventude e a Consellería de Sanidade e Servi-

zos Sociais repartíanse o campo dos servizos sociais, sen que a relación entre ambas fora moi fluída. Esta última tiña competencias nos servizos sociais comunitarios ou de atención primaria.

O COTSG mantiña unha moi boa relación institucional coa Dirección Xeral de Servizos Sociais, ocupada por Don Manuel Aguilar en aqueles anos. Persoa que fixo un gran traballo no impulso do sistema de servizos sociais de atención primaria en Galicia, mantendo contactos frecuentes nos que fraguou unha confianza, que permitiu abordar as problemáticas deste sistema en desenvolvemento.

Que elementos do sistema de servizos sociais de atención primaria vos fixeron ver a necesidade dunha ferramenta como o MATIASS?

Nos anos noventa desde a Dirección Xeral houbo un impulso na contratación de profesionais do Traballo Social, que era xa a figura de referencia no sistema. Estas novas incorporacións foron consolidando os servizos sociais de base territorial municipal, pouco a pouco desapareceron as agrupacións de concellos. Asentouse a figura do traballador/a social municipal, e a constitución das UTS como modelo organizativo.

Os novos e novas profesionais, estaban un pouco soas, e con dificultades para a actualización profesional permanente, sendo moi complicado consensuar métodos e sistemas de traballo coherentes e unificadas. Había ganas e necesidade de establecer liñas de coordinación, de planificación e estruturar, unificada e coherentemente, a actividade profesional nos concellos galegos dispersos e, en moitos casos, mal comunicados.

Ademais tiñamos unha dobre dependencia, da administración local a nivel laboral, e da administración autonómica en materia de planificación, coordinación e planificación das políticas sociais. No traballo diario había unha gran variedade de situacións e problemáticas sociais, e notabamos en falta a actualización de ferramentas e metodoloxías que nos permitiran abordar o traballo con criterios profesionais fundamentados.

A Administración, pola súa banda, sentía a necesidade de facilitar o traballo aos profesionais, para manter unha calidade asistencial no sistema de servizos sociais.

Unha vez feito este diagnóstico, cal foi o seguinte paso?

O Colexio analiza esta realidade, e nunha reunión con Don Manuel Aguilar, e a Xefa do Servizo de Coordinación coas Administracións Locais, María Elisa Fernández Pampillón, Traballadora Social e persoa de gran importancia no

éxito de todo este proxecto, e poñemos enriba da mesa estas cuestións. Amosamos o noso interese en facer algo para mellorar a nosa actividade profesional, e dar resposta ás carencias que estabamos diagnosticando.

Desde a Consellería de Sanidade e Servizos Sociais, recollen isto con moito interese, e pídennos que achegemos ideas e propostas concretas.

Cal foi a vosa primeira proposta?

A primeira opción que presentamos era unha guía de recursos en formato papel na que se foran recollendo as convocatorias, axudas,... e facela chegar a todos os concellos de Galicia periodicamente por correo postal, como un boletín de actualizacións.

Démoslle voltas un tempo, e comezamos a cuestionar a operatividade deste sistema tanto a nivel de custo, como de eficacia. Os concellos estaban equipándose de ordenadores, e ferramentas como o correo electrónico e internet comezaban a xeneralizarse. Era o momento no que desde a administración central se investía esforzo para impulsar a expansión do SIUSS. Ese era o presente, e vimos que o futuro ía ir por alí.

O formato electrónico tiña moitos menos custes que o formato de papel. Falámolo coa Consellería, e pareceulle unha boa idea, polo que o formato papel quedou definitivamente desterrado, nun momento no que aínda era hexemónico.

Como se concretou a colaboración coa consellería competente?

Asinamos un convenio inicial, no que se recollía a grandes trazos o que queríamos facer, comprometéndose a Consellería a achegar o custo económico, e o Colexio pola súa parte comprometeuse a organizar e coordinar unha equipa de traballo que materializase o proxecto. Isto incluía dous pés, o Traballo Social e a informática.

Para traballar a parte práctica da informática contactamos coa Escola Universitaria de Informática da Universidade de Vigo, buscando un asesoramento técnico e sinerxía institucional. Desde alí encargáronse do software do MATIASS, que posibilitou fornecer de experiencia laboral a ex-alumnos/as do centro. O CODTS e a Universidade de Vigo estableceron un convenio para este traballo.

O Colexio contratou a dous profesionais encargados de recoller todos os contidos do programa e de artellar o contido do MATIASS. Foron Dora Rútolo e Alexandre Penas.

Ademais constituíuse un grupo de traballo composto por profesionais de dos servizos sociais municipais, con participación de persoas da Xunta de Goberno do Colexio, que supervisou todo o proceso, asegurándose que a ferramenta que se estaba a construír respondía ás súas necesidades profesionais.

Por último, un grupo de profesionais da administración autonómica que desenvolvía o seu traballo nos centros con competencias en Servizos Sociais colaborou no fornecemento de datos, impresos, formatos e contactos que constitúen o corpo do programa.

Todo este traballo materializouse en tempo récord, poucos meses. O interese por parte de todos os axentes implicados era alto, e non houbo atrascos que atrasaran o remate do traballo.

Que límites tiña marcado o programa?

O contido do programa, estaba dirixido ao uso dos traballadores e traballadoras sociais. Queríamos que desenvolvera a parte metodolóxica da nosa disciplina por iso era necesario que fora de uso exclusivo dos/das profesionais de Traballo Social, querendo evitar un uso fraudulento ou de intrusismo profesional perigoso para a profesión e para as usuarias e usuarios. Este límite recolleuse no convenio claramente.

Era unha ferramenta para o xestión diaria do Traballo Social en servizos sociais municipais. Non se contemplaban outros servizos especializados porque o financiamento procedía da Dirección Xeral de Servizos Sociais e polo tanto o seu interese era investir os seus recursos no campo de traballo da súa competencia.

Que lembrás de aquel MATIASS, que grandes rasgos destacarías del?

A estrutura de contidos é, coas lóxicas variacións, a que se mantén aínda na actualidade.

Queríase que incluía información actualizada dos recursos, axudas, liñas de financiamento, convocatorias, novas e calquera outro elemento de interese para a profesión. Que servira de ferramenta que metodoloxicamente unificara métodos de traballo, e posibilitara a actualización e traballar de xeito coherente.

E por último, impulsar no Traballo social a incorporación das novas tecnoloxías de aquel momento, e aproveitarse das facilidades de traballo que nos descubría.

Que lembrás da presentación do programa?

A presentación foi nun acto organizado pola Consellería de Sanidade e Servizos Sociais. Fixose unha convocatoria ampla que inclueu a todas e todos os profesionais dos servizos sociais municipais de Galicia, representantes dos concellos e de mancomunidades, Deputacións e Universidades de Santiago e Vigo. En resumo, convidaron a tódalas persoas que tiveran interese profesional no sistema de servizos sociais en Galicia. Na mesa presidencial estaban os representantes das tres entidades responsables do proxecto, por parte da Xunta participaron o Conselleiro, director Xeral e a Xefa do Servizo de Coordinación coas Administracións Locais. A Universidade de Vigo estivo representada polo Director da Escola de Informática de Ourense, e eu representei ao COTSG, xunto con Dora Rútolo e Alex Penas, como autores materiais de aquel primeiro MATIASS.

Gardo un gran recordo daquel día. A miña vinculación emocional co MATIASS é alta, téñolle un gran cariño. Sempre me pareceu que as/os profesionais dos servizos sociais tiñamos a necesidade de ferramentas actualizadas que nos facilitarán o traballo e de ter un nexos de unión permanente, e por fin viamos como se materializaba nesta proposta. Eu vivino con moita emoción, e tódalas persoas que estábamos alí desde os distintos eidos penso que tamén.

As compañeiras e compañeiros quedaron gratamente sorprendidas/os, xa que superaba as expectativas previas. Pero tamén é verdade que un acto pode quedar en só unha anécdota, se despois o MATIASS non aportara solucións profesionais no día a día. Nas semanas seguintes eu mesma fixen uso del como usuaria, xa que traballaba nun concello e comprobei que foi unha iniciativa útil. E a día de hoxe segue demostrando a súa valía. Sei que se ampliou o acceso a usuarias da rede de servizos sociais especializados e, en xeral, en servizos onde hai traballadores e traballadoras sociais, solicitado polas propias/os profesionais, o que demostra a súa necesidade.

A min esta ampliación paréceme perfecta, xa que todo o que sexa ampliar a calidade da prestación dos servizos, e as ferramentas que o faciliten, benvida sexa.

A maior sorpresa foi o que significou ao longo destes vinte anos nos servizos sociais de Galicia, e dos moitos máis que lle agardan. Por parte do Colexio sempre se procurou que este programa seguira medrando e mellorando.

Aquel era un xerme inicial ao que todos e todas tiñamos que aportar.

Penso que temos que sentirnos orgullosos/as do traballo feito, que non só sobreviviu moitos anos senón que segue a demostrar o seu potencial de futuro.

Por último, algunha cousa que engadir?

Si, un elemento que determinou o éxito deste programa foi que desde o inicio quedou plasmada a necesidade de contemplar fondos para a súa actualización constante e permanente. A súa eficacia dependía diso.

A propiedade do programa foi, e segue a ser da administración autonómica, pero o Colexio leva todos estes anos encargado do seu mantemento mediante sucesivos convenios que garanten a posibilidade de dispor dos recursos para a presenza dunha persoa contratada para facer este traballo.